

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

- (א) שנת נב: ושי"ג,
- (ב) נקמן כל: כו: מסורה
- (ג) ד"ה י: ושי"ג,
- (ד) נכסות נח: י:
- (ה) סנהדרין מב: ו
- (ו) נקמן ס: י:
- (ז) נקמן ס: י:
- (ח) נקמן ס: י:

הגהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה מיטל
- (ב) למה להו דעבוד:
- (ג) ד"ה אומנו וכו'
- (ד) מלאויות שרי הס"ד:
- (ה) ד"ה ממחלוקת ד"ה
- (ו) משום ד"ה: (ז) רוב
- (ח) ד"ה אומנו וכו' ממנו
- וטעמו משום:

מוסף רש"י

לרדים. אומנו שקורין קליניש ואוכלי אדם הן והם רעמנין (שבת י). יורשי. יורשי הון רב שלא טרפו בו ואין עסקים ודואנין לטוב אחר ממות ולעסוק במלאכה (שם). משום ד"ה אבן לחמת. קשה לנף, ולי נראה לא קשה וכן יפה (שם). לא שנו אלא בשעות. דמר סבר טעי איש כי ומר סבר לא טעי כולי האי (פנחורין ג). אבל אחד אומר קודם היצי החמה. קמן מוכנסק הוא ואין לטעות בהנך החמה בתוך שהיא וזכמת (שם).

מוסף תוספות

א. קודם שיכנס בחיובא דאורייתא. מוס' שאנך. ב. דבין חמש לשבע לא טעי אינשי. שם. ג. [ד]לאבי בין סוף ה' לפלגא דשית לא טעי אינשי וכן בין ו' לפלגא דשית. שם. ד. הוא היין נמי שלא לשרפו מהך יורה. מוס' הלא"ש. ה. והיה יש לו להיות כן. מוס' שאנך. ו. אבל קודם אסורו לא. שם. ז. שאו גרמילי העולם לבעור. מוס' הלא"ש. ח. והכי פריך. אי"ב אמאי היבין ליה שעה אחת ללקט בה עצים, הא בשש מצו לבעור, והשבתו בכל דבר. מוס' רי"ט. ט. דרמי אנפשיה זמן אכילתו. מוס' הלא"ש. י. וטעי פריך בין רביעית לאחרות. מוס' רי"ט.

אלא זין ימא לליילא לא טעו אינשי. ולבתריה יהיבין ליה רביעית חמישית וששית ולבעל חמש יהיבין לקמיה רביעית ושלישית ושניה ולבתריה ששית. ואכתי הוה לן למיתב ליה אלא הא פריש רבי יהודה כהדיא דזין חמש לשבע לא טעו שבתחמה חמה במזרח ובשבע במערב.

ואל הנך טעומא דיהיבין להו ה"מ לאזלינהו ולמפטרניהו מקטלל אצל מ"מ משעה כשהחם אחד מהן באותה שעה לזדה ובשל אחריה מיד בטלה העדות ואפי' לא הוסיף בטעות שלפניו דהא כי אמרו ליה לבעל ג' שלישיית ורביעית וחמישית עמנו היית והולך לומר בשניה היה אלא שטעימי הרי נחלקה עדותן שאם בשניה היה המעשה אין כאן אלא עד אחד דהא חזירו אמר בחמש וזין שנייה לחמישית לא טעו: ניכול עד סוף ששית. דהא מן התורה אינו אסור אלא משעברו שש ורצנן למה (ה) הוא דעבד הרחקה במידי דלא טעו אינשי זיה: עדות מסורה לזרזיוס. אין אדם צא להעיד על הנפש הא"כ צקי בשעות לפי שידוע הוא שסופו להדרש דרישה וחקירה אצל חמץ על הכל מוטל ושאינו צקי בשעות טועה בהן: **בחמש חמה במזרח ובשבע במערב** וחמץ אינו אסור אלא בשבע ואין טעות זין חמש לשבע: **אי הכי בשש נמי ניכול**. דהא בשש עדיין לא נטתה חמה לצד מערב אלא בצלמנע הרקיע וחימתה תחתיה בראש כל אדם ואין כל נוטה לא לכאן ולא לכאן אלא תחתיו: **יומא חמה: זי קרנתא קאי**. בצלמנע הרקיע קרובה לנטות למזרח וקרובה לנטות למערב ואין עומדין עליה. ולהכי נקט לישנא דזי קרנתא ולא נקט זי מינעי דדרוס קאי לפי שגלגל חמה שמתה סובבת זו עגול הוא ודבר עגול אין חילוק ארבע רוחות ניכר זו ומזרחו מתעגל עד חצי דרומו וחצי צפוניו ומיחוץ פלגי דרוס כסוף מזרח ואלש מערב: **מחילת ארבע לא ניכול**. דהא טעי שש וחמש ארבע ומשני שמעי' ליה לרבי יהודה דלמר זין חמש לשבע לא טעו וכו' ארבע: **עדות מסורה לזרזיון**. והילכך מודי זה רבי יהודה דלא טעו זין חמש לשבע אצל חמץ לכל מסור וטעו ומיחוץ כולי האי לא טעו וכו' דטעו זין מחילת שלש לסוף חמש דהיינו שלש שעות לא טעו זין סוף ארבע לתחיל שבע לאסרינהו ד' משום שבע אע"ג דאיכא צניר משלש משום דאיכא היכירא בחמה: **ורצא אמר**. טעמא דר' יהודה בחמץ לאו משום טעומא היא דלא טעו אינשי זין

ניכול בולה שית. לאו דוקא כולה שית דהא כריך לשרוף מוך ש"א: **ולתך לישנא דאדם טועה ומשהו ניכול עד סוף חמש**. אפי' טעה בשתי שעות היה יכול להקשות **בשית חמה בי קרנתא קאי**. הקשה ריב"א לאבי דלמר לר' יהודה דלמר אדם טועה חצי שעה ותליין הטעות בשניהן אם כן אחד אומר זה' ואחד אומר בשבע אחמי עדותן בטלה כיון דאין הכירא בתחילת שש לוי' נימא האי דקאמר ה' בסוף ה' והאי דקאמר ו' בתחילת ו' ועובדא הוה צפנלגא דשית וטעה כל אחד חצי שעה וי"ל דהא דקאמר שית חמה זי קרנתא קאי וטעו זין מחילת שש לוי' היינו חמץ ללכל מסור אצל עדות מסורה לזרזיון אי נמי הך שנימא דקאמר זי קרנתא קאי לית ליה לאבי' ז:

אימתי שאל בשעת ביעורו. פירש הקטנרקס שלא בשעת ביעורו בשש ובשעת ביעורו מכלאן ואלין ופריך הואיל ובשעת ביעורו השבתו כלל דבר ימתין עד שבע וקשה לר"מ הכי ימתין עד שבע לבעור הא אסקינן לעיל (ד' י:) דגור ר' יהודה בשעת אסורו לצדוק דילמא אחי למיכל מיניה ז ועוד שנת ביעורו דמתני' היינו בשש ז ועוד דמנותר יליף ר' יהודה ז דחמץ צריפה ונתר אחר אסורו טעון שריפה וכמו כן חמץ ז ומפרי"ט שלל בשעת ביעורו היינו אחר שש שרוב העולם מצעדין בשש כמיקון חכמים (ז) וטעם משום דליף מנותרי' והיינו לאחר אסורו אצל בשעת ביעורו דהיינו בשש ז כיון שאינה מנוה לבעור אלא מדרבנן השבתו ככל דבר ז וכן איתא צירושלמי פרק כל שעה: **ארבע זמן סעודה אכל היא**. לא שייך האי טעמא אלא לענין אכילה ז אצל לענין עדות לא: רבן

תלמידי חכמים ששית מאכל כל אדם והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל היא אלא איפוך רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים ישישית מאכל תלמידי חכמים מכאן ואילך כזורק אבן לחמת אמר אביי לא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לן בה אמר רב אשי כמחלוקת בעדות כך מחלוקת בחמץ פשיטא היינו הך דאמרין הא קא משמע לן ז שינויי דשנינן שינויא הוא ולא תימא תנאי היא ז אמר רב שימי בר אשי לא שנו אלא בשעות אבל אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר אחר הנץ החמה וחדותן בטילה אלא אלא אהד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר אחר הנץ החמה וחדותן בטילה הא נמי פשיטא מהו דתימא תרויהו חדא מילתא קאמרי והא דקאמר

חמש לשבע כדקאמר חמש חמה במזרח כו' והאי דקאמר תולין כל חמש ר' יהודה לטעמיה דלמר באידך פירקין (דף כ"א) אין ביעור חמץ אלא שריפה הילכך אסרו רבנן באכילתו כדי שיהא לו פנאי ללקט עצים בינתיים ואי שרית ליה כל חמש אינו נזכר אצל עכשיו דתלי ליה רמי אנפשיה ומדכר ללקט: **אימתי**. חצי אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה: **שלא בשש ביעורו**. בתחילת שש וכל שש דאכתי מדאורייתא שרי (ה) אצל בשעת ביעורו בשש שהוא מוזהר מן המורה השבתו ככל דבר וטורח זה למה אם אין לו עצים ימתין עד שעת ביעורו וישציתו ככל דבר: **יום המעוון**. שאין חמה וזרחת ואין יכולין לצדוק בחמה: **זמן סעודה לכל היא**. והכל לצדוקים זה: **לודים ולסטים רעבתנים הן אלא שהלסטים נעורין כל הלילה וישנים שחרית שעה ראשונה ואוכלין בשניה: יורשין**. לאו משום רעבתנות אלא הואיל ולא עמלו זו: **כמחלוקת**. דרבי מאיר ור' יהודה בעדות משום דלרבי יהודה טעי אינשי טפי כן מחלוקת במתניתין נמי בחמץ משום דלר' יהודה טעי אינשי טפי וזין לר' מאיר וזין לר' יהודה דלא מרחקי כולי טעומא כדאמרן בעדות למר שמי שעות ולמר שלש שעות (ו) **משום שינויא דשנינן**. חמץ לכל מסור דלא תימא תנאי היא כי קשיא לך מתני' דסנהדרין ומתני' דהכא לא תימא תנאי היא אליבא דר' מאיר ור' יהודה דתנא דמתני' סבר לר' מאיר אדם טועה שעה אחת ולר' יהודה אדם טועה שתי שעות ומהא דסנהדרין סבר לר"מ אדם טועה שתי שעות ולר' יהודה שלש אלא ודאי כאותו מחלוקת של שם כך הוא כאן אלא משום דחמץ לכל מסור הוא. אי"ב כי קשה לך לר' יהודה דלמר התם אין טעות זין חמש לשבע משום חמה והכא אמר טעו לא תימא תנאי היא אלא כטעמו שם כך טעמו כאן אלא שחמץ לכל מסור אי נמי משום יום המעוון: **לא שנו**. הך דסנהדרין אלא שהעידו על השעות אצל הוליוו צפיהם שם הן החמה אין כאן טעות אלא חז: **בסוף הנך**. כשמתחיל הנך: הלכה

צא א מיי פ"א מהל' חמץ הלכה ט: צב ב טוע"ע א"ח ס"י קט: ג (טו"ע"ע ט): צד ד מיי פ"ב מהלכות עדות הלכה ה סמג לחזן ט:

רבינו הגנאל

דאקשינן ממתי' אמאי תאני ר' מאיר אוכלין כל חמש ושורפיין בתחלת שש, לאביי דאמר אין אדם טועה ולא כלום יאכל עד סוף שש, דהא קיימא לן אך חלק מחצי היום איסורו של חמץ, וללישנא אוריתא דאביי כו'. ולרבא אליבא דר' מאיר דאמר אדם טועה שתי שעות, מחללת חמש לא יאכל, למה אמר רבי מאיר אוכלין כל ה', וכן לר' יהודה מחללת ד'. ופריך בהא הא אליבא דר' יהודה, הא אוקימ' לגבי עדות דלא טעי אינשי בין שעה ה' לו', רבה חמה במזרח וכו' חמה במערב, וכל שכן ד' דודאי לא טעי בין ואסיקנא תרגמה אביי בין לירייה בין אליבא דרבא עדות מסורה לזרזיון, חמץ לכל מסור, ולפיקין עבדו רבנן הרחקה, ותא רבא לאוקמי טעמא דר' יהודה משום דקסבר אין ביעור חמץ אלא שריפה, ונדרחו דבריו ואוקמה גורה משום יום המעוון. אסקינן במחלוקת דר' מאיר ור' יהודה בעדות, דמשום טעוון היא, כך מחלוקת בחמץ, קמשמע לן דשנייא דשני שנויי ניהו וסמכין עלייהו, אמר רב שימי בר אשי, לא שנו דטעו אלא בשעות, כלומר אחד אומר כך וכך שעה ביום, [ואחד אומר כך וכך שעה ביום] אבל אחד אומר קודם הנץ החמה, ואחד אומר אחר הנץ החמה עדותן בטלה, כי עדות מכתשת היא, וכתיב הוה פירשנו למעלה כי בכל מקום שחטטות דחוריה, העדות בטלה היא.